

1. 6. 2023

ID: 116492

Exekuce

Pravomocné rozhodnutí soudu o nároku poškozeného na náhradu újmy proti škůdci neznemá, že poškozený nemůže využít svého práva (svědčí-li mu toto podle smlouvy nebo zvláštního právního předpisu) uplatnit i svůj nárok vůči pojistiteli škůdce.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 20 Cdo 3098/2022-84 ze dne 28.2.2023)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněné E. S., narozené XY, bytem v XY, zastoupené JUDr. J.S. ml., advokátem se sídlem v Š., proti povinnému P. K., narozenému XY, bytem v XY, zastoupenému JUDr. J.M., advokátkou se sídlem v P., pro 100 000 Kč s příslušenstvím, o dovolání oprávněné proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 5. 2022, č. j. 8 Co 422/2022-56, tak, že usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 5. 2022, č. j. 8 Co 422/2022-56, se ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

1. Okresní soud v Jindřichově Hradci usnesením ze dne 16. 2. 2022, č. j. 10 EXE 2596/2021-30, zamítl návrh povinného ze dne 26. 11. 2021 na zastavení exekuce, vedené soudním exekutorem JUDr. Lukášem Jíchou, Exekutorský úřad Přerov, pod sp. zn. 203 Ex 28828/21. Exekuce je podle okresního soudu vedena důvodně, neboť povinným nebyla dosud povinnost uložená exekučním titulem zcela splněna. V posuzovaném případě je vymáhána povinnost podle rozsudku Okresního soudu Praha - východ ze dne 22. 4. 2021, č. j. 16 T 29/2021-741, který zavázal povinného k úhradě částky 500 000 Kč jako náhrady újmy (současně exekuční titul ve zbytku nároku oprávněnou odkázal na občanskoprávní řízení). Jedná se o újmu z dopravní nehody, k níž došlo 24. 4. 2020 a pro níž měl povinný sjednané pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla u společnosti Allianz pojišťovna, a. s. Okresní soud zjistil, že oprávněná uzavřela s pojistitelem, nikoli s povinným, dohodu o narovnání podle § 1903 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. z.“), v níž si účastníci sjednali nahrazení stávajícího nároku novým nárokem na zaplacení částky 400 000 Kč, a ta byla také pojišťovnou oprávněné vyplacena. Protože však podle okresního soudu pojišťovna nebyla oprávněna jakkoli změnit obsah závazku mezi povinným a oprávněnou, jelikož je rozdíl mezi právem oprávněné na náhradu nemajetkové újmy vůči povinnému (založeným rozhodnutím soudu) a právem na pojistné plnění pojistitelem povinného (založeným pojistnou smlouvou), dohoda uzavřená oprávněnou s pojistitelem povinného bez vědomí povinného nemá na jeho závazek z exekučního titulu vliv.

2. Krajský soud v Českých Budějovicích v záhlaví uvedeném rozhodnutím k odvolání povinného změnil usnesení okresního soudu tak, že exekuci zastavil a rozhodl o nákladech exekuce i nákladech řízení. Krajský soud doplnil dokazování exekučním titulem, dohodou o narovnání ze dne 28. 7. 2021 a sdělením pojišťovny ze dne 4. 5. 2022. V dohodě o narovnání se pojišťovna zavázala uhradit oprávněné nemajetkovou újmu v podobě odčinění duševních útrap podle § 2959 o. z. v celkové výši 400 000 Kč, které jí také vyplatila. Odvolací soud uzavřel, že uplatnila-li oprávněná v souladu se zákonem nárok na plnění z titulu odpovědnosti povinného k náhradě újmy přímo proti pojistiteli [§ 9 zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „zákon č. [168/1999](#) Sb.“] a předložila mu pravomocný rozsudek

ukládající povinnému zaplatit újmu poškozené, je pojistitel povinen podle tohoto titulu plnit (§ 2861 odst. 2 o. z.). Na pojistitele povinného tedy přešla zákonná povinnost plnění ve smyslu § 36 odst. 4 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a exekuci je třeba zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále též „o. s. ř.“).

3. V záhlaví uvedené usnesení krajského soudu ve všech jeho výrocích napadla oprávněná dovoláním. Namítá, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe - konkrétně od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1094/98, ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 25 Cdo 499/2002, a ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 25 Cdo 204/2018 - pokud nerozlišuje mezi nárokem na náhradu škody a nárokem na pojistné plnění, ačkoli jde o odlišné nároky uplatnitelné i paralelně vedle sebe, avšak oba zanikající v rozsahu plnění na jeden z nich. Plnit byl povinen jak povinný, tak pojišťovna, a bylo na oprávněné, po kom plnění bude vymáhat. Dovolatelka vytyká závěr soudu, že na pojišťovnu přešla povinnost k plnění, k němuž byl exekučním titulem zavázán povinný. Soud neobjasnil, jak k přechodu povinnosti mělo dojít, rozhodně nelze aplikovat § 36 odst. 4 e. ř. Připomíná, že exekuci nelze vést proti jinému povinnému než uvedenému v exekučním titulu a že žádná listina prokazující přechod nebo převod práva předložena nebyla. Dovolatelka dále uvádí, že uplatnila nárok na náhradu škody vůči škůdci v trestním řízení a nárok na pojistné plnění vůči pojišťovně, v obou případech šlo o 750 000 Kč. Oba nároky zanikly platbou pojišťovny v rozsahu 400 000 Kč. Dohodu o narovnání uzavřela pojišťovna a nemohla v ní řešit rozsah povinnosti nahradit škodu, neboť účastníky právního vztahu z titulu odpovědnosti za škodu byli jen oprávněná a povinný. Dovolatelka je přesvědčena, že dohoda o narovnání je neplatná, protože v rozsahu 500 000 Kč, které jí trestní soud přiznal, neexistovala spornost práva, bez níž nebylo co narovnávat. Odvolací soud se nevypořádal s námitkou povinného, že podle dohody o narovnání mezi pojišťovnou a oprávněnou zanikl oprávněné nárok v rozsahu převyšujícím 400 000 Kč. Soud se nezabýval platností ani účinku dohody, naproti tomu nesprávně uvedl, že povinný není v exekučním řízení pasivně legitimovaný. V tomto směru rozhodl překvapivě a nesplnil poučovací povinnost podle § 118a odst. 2 o. s. ř. Navrhla, aby dovolací soud zrušil unesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Povinný ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že napadené rozhodnutí považuje za věcně správné. Podle § 6 zákona č. [168/1999](#) Sb. má právo, aby za něj pojistitel uhradil oprávněné její nárok v rozsahu a ve výši podle občanského zákoníku. Ta tedy musí podle § 9 odst. 1 uvedeného zákona uplatnit nárok přímo u pojistitele. Oprávněná (zastoupená advokátem) s pojistitelem však dohodla, že namísto 500 000 Kč jí pojistitel uhradí (jen) 400 000 Kč, a následně se obrátí na povinného, aby jí zaplatil dalších 100 000 Kč. Povinný měl právo, aby za něj pojistitel uhradil částku z vykonatelného rozhodnutí, a pojistitel měl povinnost plnit za něj oprávněné v celém rozsahu vykonatelného rozhodnutí. Oprávněná sjednala s pojistitelem dohodu, podle které po vydání vykonatelného rozhodnutí vůči povinnému „právo oprávněné na plnění vzniklé v důsledku pojistné události zaniká“, tedy nastala situace, kdy oprávněná požaduje po povinném plnění, jež bylo po vydání vykonatelného rozhodnutí splněno pojistitelem. „Dohodou o vypořádání nároku na odčinění duševních útrap z titulu usmrcení paní L. D., nar. XY“ ve vztahu k exekučním titulem přiznanému odškodnění došlo k novaci závazku (§ 1902 o. z.). Podle povinného oprávněná vyjádřila v dohodě (čl. III.) nesouhlas, respektive činí spornou celkově uplatněnou částku 750 000 Kč. V čl. IV. 5 dohody výslovně prohlásila, že úhradou částky 400 000 Kč jsou její práva na odčinění duševních útrap, „vč. nároku přiznaného rozsudkem specifikovaným v čl. I. odst. 2 této dohody s konečnou platností vyrovnána“. Pokud ustanovení dohody nevedou k zániku vymáhaného dluhu novací nebo narovnáním, pak prohlášení v čl. IV. 5 dohody představuje prominutí dluhu (§ 1995 odst. 1 o. z.) s odkládací podmínkou, přičemž nelze pochybovat o tom, že povinný s prominutím souhlasil. Povinný navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl a oprávněné uložil povinnost nahradit povinnému náklady právního zastoupení.

5. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění

účinném od 30. 9. 2017 (srov. část první čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb.).

6. Dovolání je přípustné, neboť dovolací soud se otázkou možnosti zániku povinnosti povinného v kontextu skutkových zjištění učiněných soudy v projednávané věci (konkrétně v souvislosti s následným uzavřením dohody o vypořádání nároku mezi oprávněnou a pojistitelem povinného) dosud nezabýval.

7. Podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku.

8. Podle § 2861 odst. 1 o. z. má z pojištění odpovědnosti pojištěný právo, aby za něho pojistitel v případě pojistné události nahradil poškozenému škodu, popřípadě i jinou újmu, v rozsahu a ve výši určené zákonem nebo smlouvou, vznikla-li povinnost k náhradě pojištěnému.

9. Podle § 2861 odst. 2 o. z. poškozenému vzniká právo na plnění proti pojistiteli, jen bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak jiný zákon.

10. Podle § 9 odst. 1 zákona č. [168/1999](#) Sb. poškozený má právo uplatnit svůj nárok na plnění podle § 6 u příslušného pojistitele nebo u Kanceláře, jedná-li se o nárok na plnění z garančního fondu podle § 24. Při uplatnění nároku je povinen předložit společný záznam o dopravní nehodě, jedná-li se o dopravní nehodu nepodléhající oznámení Policii České republiky podle zákona upravujícího provoz na pozemních komunikacích.

11. V projednávané věci je exekučním titulem rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 22. 4. 2021, č. j. 16 T 29/2021-741, v právní moci 20. 5. 2021, který uložil povinnému zaplatit oprávněné částku 500 000 Kč jako peněžité odškodnění - náhradu nemajetkové újmy vzniklé dopravní nehodou ze dne 24. 4. 2020. Současně exekuční titul ve zbytku nároku na náhradu nemajetkové újmy oprávněnou odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

12. Současně bylo zjištěno, že oprávněná dne 28. 7. 2021 uzavřela s pojistitelem povinného „Dohodu o vypořádání nároku na odčinění duševních útrap z titulu usmrcení paní L. D., nar. XY“ (dále též jen „dohoda ze dne 28. 7. 2021“). V ní pojistitel deklaroval, že šetří dotčenou dopravní nehodu jako pojistnou událost z titulu pojištění odpovědnosti za újmy způsobené provozem vozidla povinného, že nárok oprávněné se opírá o § 2927 o. z. a že podle § 9 a § 6 odst. 2 zákona č. [168/1999](#) Sb. oprávněné vzniklo vůči pojistiteli právo na plnění z pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, za kterou odpovídá pojištěný. Podle dohody oprávněná uplatnila u pojistitele nárok na náhradu nemajetkové újmy podle § 2959 o. z. ve výši 750 000 Kč a škůdci bylo uloženo rozsudkem soudu uhradit oprávněné na této náhradě částku 500 000 Kč. Protože pojistitel považoval uplatněnou částku zčásti za nepřiměřenou, dohodly se smluvní strany na tom, že právo oprávněné na plnění vzniklé v důsledku popsané pojistné události zaniká v rozsahu částky 500 000 Kč uložené soudem a že zanikající právo oprávněné se nahrazuje novým, kdy pojistitel se zavazuje uhradit jí nemajetkovou újmu v celkové výši 400 000 Kč (čl. III a IV dohody ze dne 28. 7. 2021). Závěrem oprávněná deklarovala, že uzavřením této dohody a úhradou sjednaného plnění jsou její sporná i nesporná práva na plnění, vzniklá v důsledku pojistné události, vůči pojistiteli i vůči každé osobě odpovědné za újmu z dopravní nehody, včetně nároku přiznaného rozsudkem soudu, s konečnou platností vyrovnána (čl. IV odst. 5 dohody ze dne 28. 7. 2021). Takto dohodnutou částku pojistitel oprávněné vyplatil.

13. Nejvyšší soud již ve svém rozsudku ze dne 7. 6. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1094/98, vysvětlil, že obecně je třeba vycházet z toho, že z pojištění zásadně vznikají právní vztahy jen mezi pojistitelem a

pojištěným; způsobením škody vzniká v prvé řadě vztah mezi poškozeným a tím, kdo za způsobenou škodu odpovídá, a to bez ohledu na to, zda je odpovědný subjekt pojištěn. Ani v případě, že odpovědnému subjektu, který je pojištěn, vznikla povinnost nahradit škodu, nestává se poškozený účastníkem právního vztahu z pojištění a nemá přímé právo na plnění proti pojistiteli. Odlišná situace může být založena pouze zvláštním předpisem, který upraví výjimky ze zásady, že poškozený nemá přímé právo na plnění vůči pojistiteli. Nejvyšší soud dále zdůraznil, že případný přímý nárok poškozeného na plnění vůči pojistiteli, který poškozenému vzniká jako originární právo na základě právního předpisu, nemá povahu nároku na náhradu škody, byť je odvozen od právního vztahu mezi pojistitelem a pojištěným škůdcem, a pojistitel se také nestává osobou odpovědnou za škodu namísto škůdce.

14. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 7. 6. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1094/98, dále uvedl, že i tehdy, kdy poškozenému vznikne oprávnění uplatnit své nároky u soudu jak proti pojištěnému, tak i proti pojistiteli, neznamená to, že by do odpovědnostního vztahu mezi škůdcem a poškozeným vstoupil namísto škůdce pojistitel, neboť ten není za vzniklou škodu odpovědný a jeho povinností je plnit za pojištěného, který uplatnil své právo, aby pojistitel v případě pojistné události za něho plnil poškozenému. Proto je třeba důsledně rozlišovat mezi právem poškozeného na náhradu vzniklé škody vůči škůdci a specifickým právem poškozeného na výplatu plnění za pojištěného škůdce; jde totiž o dva odlišné nároky, respektive o možnost poškozeného uplatnit u soudu nejen svůj nárok vůči škůdci na náhradu újmy, ale zároveň (jsou-li splněny nezbytné předpoklady pro vznik jeho věcné legitimace) i svůj nárok vůči pojistiteli, který je povinen za pojištěného vyplatit poškozenému náhradu škody v rozsahu, v jakém za ni pojištěný škůdce odpovídá. Jinými slovy pravomocné rozhodnutí soudu o nároku poškozeného na náhradu újmy proti škůdci neznamená, že poškozený nemůže využít svého práva (svědčí-li mu toto podle smlouvy nebo zvláštního právního předpisu) uplatnit i svůj nárok vůči pojistiteli škůdce.

15. Shora uvedené se plně uplatní i v rámci aktuální právní úpravy (srov. § 2861 odst. 2 o. z. a § 9 zákona č. [168/1999](#) Sb.).

16. Z citované judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že je třeba rozlišovat vztah mezi poškozeným a škůdcem (tím, kdo odpovídá za náhradu škody) a mezi poškozeným a pojistitelem škůdce (vyplývající z práva pojištěného škůdce, aby za něj plnil pojistitel, přičemž výše pojistného plnění se odvíjí od konkrétních ujednání pojistné smlouvy a pojistných podmínek).

17. V dané věci je nárok oprávněné (poškozené) vůči povinnému (škůdci) založen rozhodnutím soudu v trestním řízení, na základě něhož měl povinný oprávněné zaplatit 500 000 Kč. Jestliže se oprávněná obrátila na pojistitele, aby poskytl pojistné plnění, a jestliže je tento nárok odlišný od nároku na náhradu nemajetkové újmy, ke které byl zavázán povinný, nemohl pojistitel uzavřenou dohodou jakkoli změnit obsah závazku povinného vůči oprávněné, vyplývající z exekučního titulu. Pokud se oprávněná obrátila na pojistitele, pak pojistitel povinného jednal vlastním jménem a na vlastní účet (srov. též § 2863 o. z. k právu pojistitele projednat škodnou událost za pojištěného) a uzavřením dohody s oprávněnou nezbavil povinného povinnosti poskytnout oprávněné plnění podle exekučního titulu. Protože pojistitel plnil do výše 400 000 Kč, ačkoliv má povinný zaplatit oprávněné 500 000 Kč, může se oprávněná domáhat po povinném zaplacení dosud neuhrazené částky 100 000 Kč; důvod k zastavení exekuce tak není dán.

18. Na místě není ani závěr odvolacího soudu, že na pojistitele přešla zákonná povinnost k plnění ve smyslu § 36 odst. 4 exekučního řádu.

19. Ustanovení § 36 exekučního řádu řeší, kdo je účastníkem exekučního řízení a kdy lze vést exekuci proti jinému, než tomu, kdo je zavázán exekučním titulem. V dané věci je však vedena exekuce proti povinnému, který je jako povinný také označen v exekučním titulu. Nejde tedy o situaci, kdy by byla

exekuce vedena proti pojistiteli, a soud by zkoumal, zda na základě exekučního titulu směřujícího proti P. K. přešla povinnost plnit na pojistitele.

20. Závěrem nutno dodat, že pokud pojištěný nahradí škodu nebo újmu, na niž se vztahuje pojištění, má proti pojistiteli právo na náhradu až do výše, do které by jinak byl povinen plnit pojistitel (viz § 2865 odst. 1 věta druhá o. z., případně ve vztahu k nákladům adhezního řízení rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 700/2019, uveřejněný pod číslem 95/2021 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).

21. Protože odvolací soud shora uvedené skutečnosti nezohlednil, Nejvyšší soud bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1, 2 věta první o. s. ř.). Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 věta první, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)